

UDC 930.85 (4—12)

YU ISSN 0350—7653

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

COMITE INTERACADEMIQUE DE BALKANOLOGIE
DU CONSEIL DES ACADEMIES DES SCIENCES ET DES ARTS
DE LA R.S.F.Y.

INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

BALCANICA

ANNUAIRE DE L'INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

XXI

BELGRADE
1990

BALCANICA XXI, Beograd 1990, 1—411.

научној јавности. И треће, скуп у Санта Барбари омогућио је ближе упознавање и размену мишљења са познатим америчким историчарима. Овде треба истаћи да је као гост на скупу присуствовао један од најутицајнијих америчких стручњака за савремену историју источне Европе, Анђеј Корбонски, професор Калифорнијског универзитета у Лос Анђелесу.

Као резултат ове плодноне сарадње, у Београду су, у посеб-

ној књизи објављени научни радови са скупа у издању Балканолошког института и Просвете.

У укупној међународној делатности Балканолошког института САНУ, сарадња са Калифорнијским универзитетом у Санта Барбари представља још један успешан корак. Остаје, стога, реална нада и очекивање да ће се ова сарадња са истим успехом наставити и у будућности.

Милан Ст. Протић

ЈЕРЕТИЧКИ ПОКРЕТИ И ДЕРВИШКИ РЕДОВИ НА БАЛКАНУ

Међународни научни скуп, Београд, 17—19. април 1989.

На југоистоку Европе јеретички покрети су били у прошлости, а и данас су, присутни готово у свим облицима у којима су се јављали у тако великим религијама попут хришћанства и ислама; многи од њих су, штавише, поникли управо на Балкану, ту се развијали и бивали сурово гущени. Балканолошки институт САНУ организовао је велики међународни скуп са жељом да се научно расветли ова недовољно позната појава духовног живота на Балкану. При том је, као једну од основних идеја скупа, организатор истакао покушај трагања за континуитетом у мистичкој мисли: од средњовековних хришћанских јереси, преко оснивања и деловања дервишких редова, све до савремених струјања у исламу. Широки хронолошки оквир и интердисциплинарни приступ отворили су могућност да се чују различита мишљења а поједини проблеми обраде свестраније. Пошто су исламски мистички покрети били мање проучавани, а трају и данас, пружено је сразмерно више простора расветљавању њихове улоге на тлу Балкана.

Скуп је отворио председник Организационог одбора, академик

Радован Самарџић. Први део је био посвећен хришћанском мистицизму: Владета Јеротић, *Психолошки приступ дуалистичким покретима*, Драгољуб Драгојловић, *Есхатологија средњовековних дуалиста*, Мирјана Татић-Бурић, *Мистични логос и његова слика*, Слободан Благојевић, *Гностицизам*, Петер Рокаи, *Флагеланти на тлу Југославије и суседних земаља у средњем веку*, Драгослав Антонијевић, *Мистика у обреду анастенарија*, Вера Стојчевска-Антић, *Мистични елементи у неким општехришћанским и локалним хагиографијама*, Љубинко Раденковић, *Апокрифне молитве и закљичања у црквенословенској књижевности*, Бојан Јовановић, *Мистичко искуство и идеја месијанства*. Потом су следила два реферата о јеврејским јеретичким покретима: Еуген Вербер, *Поглед на јеврејске хетеродоксне покрете*, Александар Матковски, *Јеврејски јеретички покрети у Македонији у османском периоду*. Исламски мистицизам обрадили су: Дарко Танасковић, *Стање проучавања дервишких редова у Југославији*, Thierry Zarcone, *Les cimetières de tekke come source pour la connaissance des ordres des derviches*, Natha-

lie Clayer, *Les possibilités de traitement informatique des données sur les ordres de derviches*, Мустафа Церих, *Хереза у Исламу: настанак развој и значење*, Фикрет Карчић, *Јеретичка учења и пракса у свијетлу прописа шеријатског кривичног права*, Ahmed Yaşar Ocaк, *Un heretique ottoman à l'époque de Soliman le Magnifique: Şeyh Muhyi'd-din-i Karatâni*, Цветана Георгиева, *Бекташије и јаничари*, Gábor Agoston, *Dervish Orders and Muslim Culture in Hungary under Ottoman Rule*, Душанка Бојанић-Лукач, *Сари Салтук и Срби*, Олга Зиројевић, *Дервиши у свакодневном животу*, Рамила Тричковић, *Хамза Бали Бошњак и његови следбеници*, Биџија Златар, *Текије у Сарајеву у XVI и XVII вијеку*, Ненад Филиповић, *Дервиши и еснафи*, Александар Поповић, *Дервишки редови на Балкану у постосманском периоду*, Цемал Бехајић, *Бајрами-мелами тарикат у Босни и Херцеговини*, Омер Накичевић, **НУРИЈЕ (AN-NURIYYA)** према списима М. Енвера Кадића, Јасна Шамић, *Дервишки редови у Босни и Херцеговини данас*, Сњежана Мутапчић, *Синанова текија у Сарајеву*, Јасна Спаић, *Музика у дервишким редовима*, Фејзулах Хаџибајрић, *Дјелатност Тарикатског центра у Сарајеву*, Ејуп Мушовић, *Дер-*

вишки редови у Новом Пазару и околини, Јован Трифуноски, *Исламске старине у Кочанској котлини с подацима о текијама и дервишким редовима*, Илхам Емин, *Ширење дервишког реда меламија у источној Македонији*, Мухамед Аручи, *Покрет бекташија у Македонији*, Љиљана Машуловић-Марсол и Олга Чаланчевска, *Propos recueillis et documents sur quelques tekkes de Skopje disparus*, Мустафа Карахасан, *Скопско руфаи теке*, Хасан Хамди, *Суфизам и турска народна књижевност у Македонији и на Косову*, Ниметулах Хафиз, *Дервишки редови у Призрену данас*.

Завршну реч дао је Александар Поповић, изразивши жељу да ће овај скуп бити само један у низу следећих са сличном тематиком: откривање и дубље суштине и природе веровања у мистичким покретима како хришћанства тако и ислама.

Етнографски музеј града Београда потрудио се да значајно обогати садржај Скупа: уприлично је у Манаковој кући веома интересантно изложбу дервишких обредних инструмената и омогућио приказивање неколико научно-документарних филмова о појединим дервишким редовима на Косову и Метохији.

Александар Фотић

ПАЛЕОБАЛКАНСКА ПЛЕМЕНА ИЗМЕЂУ ЈАДРАНскоГ И ЦРНОГ МОРА ОД ЕНЕОЛИТА ДО ХЕЛЕНИСТИЧКЕ ЕПОХЕ

Први у серији од три симпозијума о палеобалканским племенима између Јадрана и Црног мора, које организују Центар за балканолошка испитивања Академије наука и уметности Босне и Херцеговине, Балканолошки институт Српске академије наука и уметности, Траколошки институт Бугарске академије на-

ука и уметности и Комитет за културу Народне републике Бугарске, одржан је у Нишу и Благоевграду од 30. маја до 4. јуна 1989. г. Овај симпозијум био је посвећен проблемима палеобалканских племена од енеолита до хеленистичке епохе и обухватао је период од III миленијума до IV века пре наше